



Een geboren reiziger



Als klein kind werd ze eens door haar zus uit de tuinvijver gevist toen ze waterbeestjes aan het bestuderen was; op de hei kroop ze in haar jonge jaren mieren achterna. "Wat me als kind fascineerde, was dat we zoveel niet wisten." Als volwassene keerde Josephine Hamming terug naar deze jeugdliefde en maakte een film over mieren, die de hele wereld over ging en zelfs een Oscar kreeg. In *Butterflies, go!* volgt ze een andere fascinatie: de trek van vlinders van het Russische St. Petersburg naar Casablanca in Marokko. Een gesprek vol biologische en spirituele vinderanedoktes.



Mooie vlinder, hoor, 'zal de Nederlandse automobilist op weg naar zijn vakantiebestemming zeggen op het moment dat hij ergens in Frankrijk het portier dichtslaat voor een korte pauze. Voor zich op straat ziet hij een roodbruin-zwart vlindertje dat blijkbaar net als hij toe is aan een rustpauze. Heel goed mogelijk dat deze *atalanta* (*Vanessa atalanta*) al een lange reis achter de rug heeft en een nog veel langere reis voor de boeg heeft. Als de Nederlandse vakantieganger even later in zijn auto stapt, vliegt ook de vlinder weg, in zijn geval op eigen kracht - richting Marokko.

Kijkende naar de film die Josephine Hamming maakte over de trek van de *atalanta* van St. Petersburg naar Casablanca kun je je goed voorstellen hoe grenzeloos verwonderd een kind

kan zijn. Er is zo heel veel in de natuur dat wij niet weten. En zo heel veel dat we ons zelfs moeilijk kunnen voorstellen. Waarom zou zo'n *atalanta* de vlindergevaarlijke horde van de Pyreneeën nemen, als zoveel *atalanta's* bij het nemen van die horde sneuvelen? En waarom zouden de overlevers na Spanje ook nog eens de vlinderonvriendelijke zee naar Marokko willen oversteken?

Waarom zou zo'n kwetsbaar vlindertje een ruige zee plus fikse tegenwind verkiezen boven boomsappen, rottend fruit en andere Spaanse vlinderlekken? Nou ja, een paar uur later bereikt ze dan wel de groente- en fruitmarkt van Tanger of Casablanca, en dat schijnt voor *atalanta's* een soort huwelijksmarkt te zijn. Maar die wetenschap neemt het raadsel nog niet weg.

Wandeling

Kun je je het moment herinneren waarop je voor vlinders begon te interesseren?

"Ja, ik weet nog precies hoe de natuur er om me heen uitzag toen ik geïnteresseerd raakte. Het was tijdens een wandeling met een vriendin, waarbij ze me vertelde over een ervaring met een *atalanta*. Als zij de tuin inliep, vloog herhaaldelijk een *atalanta* om haar heen en landde dan ergens op haar schouders of armen. Die ervaring maakte diepe indruk op haar. Ik sputterde tegen en zei dat het ons ook hier ter plekke zou kunnen overkomen!

"Maar haar verhaal bleek wél het begin van mijn eigen speurtocht. Want al gauw raakte ik in de ban van het oneindige heen en weer vliegen van deze trekvlinder tussen twee werelddelen - Europa en Afrika. En ook ik ging op reis - met mijn jackrussel op de voorbank. In een oude volkswagen bus, richting zuiden. Zoekend naar trekroutes van de *atalanta* en naar mogelijke parallellen met de mensenwereld."

Een natuurfilm met een mensenlink?

"Ja, zoals altijd. Mijn natuurfilms hebben tot nu toe veel met mijzelf te maken, maar ook en misschien wel vooral ook met de wereld en gebeurtenissen om mij heen. Zoals eerder in mijn mierenfilm. Dat in Europa burenen elkaar massaal afslachtten tijdens de oortog in voormalig Joegoslavië, prikkelde me destijds tot het maken van *War of the Ants*. In heel die mierenfilm zie je geen mensen voorbij komen, maar je hoort en voelt dat het over een mensenoorlog gaat. Ik kwam erachter dat mieren géén rancune kennen, maar wel hetzelfde doen als mensen."

En de film *Butterflies, go!*?

"Toen ik die wandeling maakte met mijn vriendin, wist ik ineens dat vlinders mensen kunnen beroeren. Zo'n klik moet ik voelen om een film te kunnen maken. Dus in dat opzicht zat ik goed. Maar toen de rest nog. Het moest een verhaal zijn voor mensen in deze tijd, een verhaal waar de kijkers zich straks in zouden kunnen vinden.

"En die herkenning vond ik in het trekgedrag van de *atalanta*. De parallel met het wispelturige, doelloos lijkende